

Opptakt til en revolusjon

Tekst/illustrasjoner:

Anne Schjelderup/Clipart.com

Sist oppdatert: 15. november 2003

1753	<p>Inspirert av Montesquieus maktfordelingsprinsipp erklærer paris-parlamentet at kongens makt er basert på en kontrakt mellom Frankrikes konge og det franske folk der parlamentet er dens voktere. Kongen reagerer ved med makt å forvise dommerne til deres gods på landet. Parlamentet fordømmer kongens handling og nekter å godta konstitusjonen.</p> <p>Derved står Frankrike uten en konstitusjon som er godtatt av alle offentlige myndigheter.</p>
1760	<p>Internasjonal opposisjon mot eneveldet og aristokrati, flere revolusjonære omveltninger over hele Europa. Økende tvil om doktrinen om enevelde av Guds nåde. Man så heller på kongen som representant for et suverent folk. (Men var han en effektiv representant?)</p> <p>Noen dommere lager en ny teori om at hvert provins-parlament var en del av det samlede franske parlament som representerte hele nasjonen. Dommerne søker støtte fra opinionen ved å offentliggjøre innstillinger og forslag gjennom pamfletter og løpesedler. (Disse var forløperne for dagens aviser og dagens offentlige debatt.)</p>
1763	<p>Slutt på syvårskrigen. Frankrike i stor krigsgjeld.</p>
1764	<p>Kongelig forordning forbyr offentliggjøring av innstillinger og forslag. Parlamentet i Dijon protesterer og fremholder verdien av offentlig debatt. Den første offentlige debatt om retten til pressefrihet finner sted.</p>
1766	<p>Kong Ludvig XV rir inn til Paris i spissen for et kompani soldater og inntar sin plass som rikets øverste dommer og parlamentets sjef.</p>
1771	<p>Kongen avskaffer parlamentet som institusjon.</p>
1774	<p>Kong Ludvig XV dør. Hans sønnesønn Ludvig XVI kronas som ny</p>

	konge.
1775	Parlamentene gjeninnsettes av den nye kongen, men dommerne må nå avfinne seg med at deres handlefrihet er begrenset av loven, høyere myndighet og opinionen.
1776	<p>Kongen gir en ny lov der bøndernes plikt til å utføre veiarbeid erstattes med en ordning hvor alle jordeiere betaler en skatt. Dermed kan staten i stedet ansette profesjonelle veiarbeidere.</p> <p>Slik lettes bøndernes kår, mens adelen må betale en form for skatt. Adelen ser sine skatteprivilegier truet, og paris-parlamentet nekter derfor å protokollføre den nye loven. De hevder at kongen ikke har rett til å endre tradisjonelle rettigheter som etter adelens mening er del av Frankrikes fundamentale lover.</p>
1781	Finanskrisen øker i omfang. Finansminister Jacques Necker offentliggjør en litt for optimistisk statlig finansrapport som ledd i sitt forsøk på å gi Frankrike troverdighet blant kreditorer og derved tilgang på billige utenlandske lån. Dette er første gang det offentlige får innsyn i statlige finanser. Necker blir på grunn av dette avskjediget av regjeringen samme år.
1783	<p>Dette året markerer slutten på den amerikanske frigjøringskrigen. Amerikanerne har realisert politiske ideer og utopier, og derved vist franskmennene at disse er mulige å gjennomføre i praksis. Oppglødd av nye ideer, vender franske soldater og offiserer hjem til Frankrike etter endt krigstjeneste i Amerika.</p> <p>Krigsgjelden kaster imidlertid Frankrike ut i økonomisk krise. Charles-Alexandre Calonne utnevnes til generalkontrollør for finansene. Statskassen har da gjeldsutgifter på 50% av samtlige statsutgifter. Colannes forsøk på innsparing under militærvesen og hoff møter motstand fra kongefamilie, hoffadel og ministre. Han søker så utad å gi inntrykk av et rikt Frankrike som kan bære sin statsgjeld. Han setter også igang byfornyelse og kanal- og havnebygging som fører til virksomhet og økonomisk optimisme.</p> <p>Det franske folk har altså inntrykk av et rikt Frankrike, mens landet i virkeligheten nærmest er bankerott.</p>
1786	Utenlandske finansfolk nekter å formidle eller gi Frankrike flere lån. Finansminister Calonne presenterer regjeringen for en krisepakke i

	<p>håp om å løse finanskrisen. Denne innebærer at også adelen må betale skatt, noe som ikke blir godtatt.</p> <p>Men siden Colonne og Necker tidligere hadde vært slike optimister, er det nå ingen som tror på dem lenger. Til slutt gir notabelforsamlingen likevel etter mot at en valgt forsamling heretter må ha innsyns- og kontrollrett over hvordan kongen styrer finansene. Colonne får avskjed og må flykte til utlandet for å unngå hevn fra adelen.</p>
1787	<p>Etienne-Charles de Loméniede Brienne blir utpekt til nytt regjeringsoverhode. Han setter igang en enorm reformaktivitet som bl.a. avskaffer tortur, opphever veihoveri, innfører fri kornhandel og gir protestantene rettsstatus.</p> <p>Men adelen motsetter seg skattereformer og starter «adelsrevolten». Dette opprøret når sitt høydepunkt idet paris-parlamentet avviser loven om grunnskatt for både privilegerte og uprivilegerte samtidig som det krever stenderforsamlingen (representanter for folket) innkalt. Kongen innskriver likevel loven om grunnskatt hvorpå parlamentet erklærer dette for ulovlig. Til slutt blir det et kompromiss som innebærer at stenderforsamlingen skal komme sammen igjen i 1792.</p>
1789	<p>Kongen fratrar parlamentene all politisk makt og det blir opprettet et nytt råd. Det blir satt i gang byråkratiske og juridiske reformer. Disse fordømmes av paris-parlamentet som despotiske. Parlamentene blir opphevet hvorpå folk går til voldelig opprør. Krisetilstanden gjør at kongen fremskynder møtet med generalstendene til 1. mai samme år. Kongen gir samtidig full pressefrihet og oppfordrer til offentlig debatt frem mot møtet.</p>